

Nr 47.

Av herr **Grubbström**, om tillfällig höjning av norrländska avdikningsanslaget.

Under en lång följd av år har Riksdagen anvisat anslag för understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av företag för myrutedikningar och vattenavtappningar. Från att först uteslutande avse torrlägningsföretag för minskande av frostländigheten för närliggande bygd hava anslagen under de senare åren utsträckt att för de fyra nordligaste länen jämväl gälla torrläggning av till åker eller äng dugliga sankmarker, varvid skilda anslag anvisats, det ena benämnt »norrländska avdikningsanslaget» och det andra »allmänna frostminskningsanslaget». Det förstnämnda anslaget utgick för år 1907 med 500,000 kronor, för åren 1908—1911 med 700,000 kronor och för år 1912 med 800,000 kronor, och det senare har till och med år 1911 utgjort 200,000 kronor och år 1912 150,000 kronor. Enligt beslut av 1911 års Riksdag tillkom för år 1912 ännu ett anslag under benämning »allmänna avdikningsanslaget» om 300,000 kronor, vilket avsåg att under samma villkor som norrländska avdikningsanslaget stödjade torrlägningsföretag inom andra delar av riket än de fyra nordligaste länen. Slutligen har sistlidet års Riksdag beslutat om förändringar av de förut utgående anslagen, så att för innevarande år tvenne avdikningsanslag stå till Kungl. Maj:ts förfogande, det ena, *norrländska avdikningsanslaget* å 1,100,000 kronor, utsträckt att gälla hela Norrland samt Dalarne, och det andra, *allmänna avdikningsanslaget* å 450,000 kronor, för övriga delar av riket. Härvid ändrades även i vissa delar de förut gällande villkoren för erhållande av statsbidrag från avdikningsanslagen.

För år 1914 föreslås i statsverkspropositionen samma belopp för dessa anslag som de för innevarande år utgående. Detta med föranledande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens och lantbruksstyrelsens gemensamma underdåniga framställning, vari de under hemställan om fortsatta anslag

anfört, att de icke för närvarande haft anledning att föreslå någon förändring i anslagens belopp.

Det är förklarligt, att ämbetsverken i detta fall inskränkt sig till ett förordande »för närvarande» av oförändrade anslagsbelopp. Man måste ju villigt erkänna, att Riksdagen hittills visat stor offervillighet inför de ifrågavarande anslagskraven, och inför detta förhållande ligger det nära till hands att icke förr än det är oundvikligt väcka förslag om höjning av nyligen beslutade anslag.

Då jag emellertid nu vågar till Riksdagen göra en hemställan om en visserligen endast tillfällig ökning av *norrländska avdikningsanslaget*, är det ytterst trängande skäl, som manat mig härtill. Jag tillåter mig här nedan påvisa de förutvarande anslagens otillräcklighet för de norra länen, den oerhörda balans av förberedda, men ännu icke understödda företag, som härigenom uppstått, ävensom vikten av att dessa så snart ske kan må bringas till utförande.

Redan före den höjning av detta anslag, som bestämdes vid 1907 års riksdag, förefanns en avsevärd balans av planerade avdikningsföretag, för vilka statsunderstöd icke var att påräkna för årtal framåt. Den 1 oktober 1906 förelägo nämligen oavgjorda ansökningar om statsbidrag för 397 torrlägningsföretag till ett sammanlagt beräknat bidragsbelopp av 2,093,700 kronor.

Den nyssnämnda höjningen, varigenom anslaget ökades från 500,000 till 700,000 kronor, förmådde dock icke nedbringa balansen. Denna har tvärtom under årens lopp alltmer ökats. Belysande härför är den i fjol-årets statsverksproposition införda tablan över hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och lantbruksstyrelsen ineliggande ansökningar om statsbidrag från norrländska avdikningsanslaget, varav inhämtas, att ännu icke behandlade ansökningar om bidrag av detta anslag utgjorde:

den 1 oktober 1909 för 708 företag . . .	3,787,600 kronor
» 1 » 1910 » 866 » . . .	4,306,750 »
» 1 » 1911 » 987 » . . .	4,887,300 »

Jag har vidare från vederbörande ämbetsverk förskaffat mig uppgifter om balansens ställning vid innevarande års ingång, och har denna befunnits omfatta 964 företag till sammanlagd beräknad kostnad av 9,798,067 kronor. Det påräknade statsbidraget för dessa företag utgör således i det närmaste 4,900,000 kronor.

Någon förhoppning, att dessa höga balanssiffror med tillitande av nuvarande anslag skola komma att nedgå, finnes uppenbarligen icke. Den

höjning av anslaget, som beslöts av 1912 års Riksdag, är mera skenbar än verklig, då anslaget från och med innevarande år skall avse icke endast de fyra nordligaste länen, utan jämväl Gävleborgs och Kopparbergs län. Fortfarande kommer sålunda varje förberett avdikningsföretag att få vila i minst 4 à 5 år i avvaktan på att företaget skall komma i tur att stödjas genom bidrag av tillgängliga medel.

Tydligt är, att detta förhållande i flere avseenden verkar synnerligen ogynnsamt. Av befolkningen har ock det långa dröjsmålet med ansökningarnas avgörande länge varit överklagat. Då en längre tid förflyter mellan förundersökningen för ett avdikningsföretag och företagets påbörjande, inträffa merendels därunder förhållanden, som försvåra utförandet av den ursprungliga planen. Dels stegras ständigt arbetslönerna, varigenom kostnadsberäkningarna icke länge hålla streck, och ett omsider beviljat statsbidrag blir av mindre effektivitet. Vidare tillkomma nya sakägare, vilkas intressen icke alltid äro sammanfallande med deras, som ansökt om företaget. Överenskommelsen om företags utförande, ofta åstadkomna med mycken möda, förfalla, där de nya ägarna motsätta sig desamma. Tilltänkta nyodlings- eller jordförbättringsföretag, vilkas utförande bero av närliggande markers avdikning, skjutas undan. Mången gång har företaget avsett att möjliggöra tillkomsten av egna jordbruk för bondens hemmavarande söner. Av helt naturliga skäl har dikningsföretaget planerats i tanke, att det inom en måttlig tid skulle vara fullbordat och kunna medgiva hemmanets uppdelning och nya bosättningar. Åratal förgå emellertid utan att svar avhöres: intresset slappas och jordbrukaresönerna föredraga att lämna hemtrakten för att söka sin utkomst på annat håll. Kolonisationen inom denna glesbefolkade landsdel försenas, då man icke där får behålla de element, som givetvis varit bäst ägnade till pionärer för odlingens utbredning.

Att denna fråga måtte tillmätas en synnerlig betydelse ligger i öppen dag för den som på nära håll varit vittne till det storartade uppsving, som följt de färdiga torrlägningsföretagen i spåren. I Västerbotten, där intresset för avdikningarna i senare tid varit vida större än i de övriga norra länen, har åkerarealen inom vidsträckta delar av länet på de sista tio åren fördubblats, huvudsakligen till följd av de genom torrlägningsföretagen ökade odlingsmöjligheterna. Från södra delen av Norrbottens län föreligger liknande erfarenhet. Klart är, att de gynnsammare ekonomiska förhållanden, som härigenom inträtt i dessa trakter, äro av betydelse för riket i dess helhet. Det torde få betraktas som bevis på den klokaste omtänksamhet, då staten börjat att på ett så praktiskt och

kraftigt sätt omhulda det norrländska jordbruket, tillskapa nya skatteobjekt och främja utvecklingen av en idog och kärnfull allmogestam.

Då emellertid, såsom ovan påvisats, statens verksamhet i denna riktning icke hållit jämna steg med behovet, framstår det såsom en tvingande nödvändighet, att något göres för att undanröja de överklagade olägenheterna. Att i detta syfte åstadkomma en varaktig höjning av norrländska avdikningsanslaget synes dock varken lämpligt eller nödvändigt. En sådan höjning skulle givetvis få begränsas till ett ganska måttligt belopp, och den befintliga balansen skulle först i en avlägsen framtid nedgå till rimlig omfattning. Å andra sidan finnes åtskilligt, som talar för, att det nuvarande anslaget ungefärligt kommer att motsvara behovet av statsbidrag till de årligen tillkommande nya företagen.

Ett tillfälligt anslag är därför att förorda. De avsevärda belopp, varom det är fråga, göra det dock mindre möjligt att tänka sig ett tillräckligt anslag en gång för alla. Hänsynen till de många olika statsändamål, där berättigade anslagskrav finnas, gör det nödvändigt att — så ohållbara de nu rådande förhållandena än synas vara — på en följd av år fördela det erforderliga anslagsbeloppet. Genom ett anslag av 500,000 kronor under några få år framåt vore mycket vunnet. För närvarande finner jag emellertid ej anledning hemställa annat än om ett anslag å extra stat för år 1914 i förhoppning, att Kungl. Maj:t under följande år behjärtar behovet och av Riksdagen äskar för ändamålet erforderliga medel i så stor utsträckning, som de statsfinansiella förhållandena kunna komma att lämpligen medgiva.

En härmed nära sammanhängande fråga, som icke lär kunna lämnas oberörd, är den, huruvida väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och lantbruksstyrelsen hava tillräckliga arbetskrafter för utförande av det ökade granskningsarbete ett större tillgängligt anslag förutsätter. Uppenbarligen är det dock helt försvinnande belopp, som härvid kunna komma i fråga. Vid detta förhållande torde det icke vara olämpligt att föreslå, att av eventuellt beviljat anslag jämväl må bestridas de därav uppstående ökade kostnaderna för ingenjörsträde vid avdikningsförslagens granskning, i den mån vederbörande ämbetsverk icke hava medel för sådant ändamål tillgängliga.

På grund av vad jag här anför, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen må på extra stat för år 1914 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande såsom *tillfällig höjning av norrländska avdikningsanslaget* och under samma villkor som detta ett belopp av 500,000 kronor, varav även må

bestridas de därav föranledda ökade kostnaderna för
avdikningsförslags granskning, i den mån icke medel
därtill äro på annat sätt tillgängliga.

Stockholm den 24 januari 1913.

Karl Grubbström.